

Tractatus

Dat. xv. **A**pplicauim⁹ alias cōsidera
nonē hāc p̄cipue vtilē ad materiā reduci/
onis grecoꝝ. sed nūc omittam. **C**laui⁹
est hec cōsideratio p̄ inueniēdo d̄nter natu
ram ⁊ cōditōem ton⁹ euāgelice hierarchie
Et quō regimē ei⁹ monarchicū ē ⁊ regale q̄
ad sp̄ūalia ex imobili institutiōe xp̄i. **A**n̄
vero sit existimādū q̄ ad t̄palia ē eccie dedi
cata. nō ita est manifestū. **S**citis cōcerta
tiōes istic innūeras esse dicētib⁹ alijs q̄ ec
clesia nihil h̄ t̄pale nisi a d̄nis p̄ncipibus
alijs vero in oppositū certantib⁹ q̄ oīo sūt
eccie. sed lites has vel numerare hic vel di
rimere nō n̄m est. **V**icesima cōside.

Dñs voluit eruditus in sacris canonib⁹
licētiā doctoralē imp̄tiri. q̄nt⁹ h̄rent⁹ ex s̄
autoritatez nō solū docēdi ip̄os canones/
sed eos doctrinalr̄ interpretādi exponēdi vel
glosandi. **D**oc inter cetera maxime op̄a lī
cētiā doctoralis. et illud rōnabilr̄. nō ei po
tuit omni hora fieri recursus ad cōditōez
canonū. **P**ropterea eruditus ⁊ app̄at⁹ cō/
serēda fuit talis autoritas doctoralis. **N**ō
solū ip̄is sed et p̄ncipali⁹ theoloḡ. p̄sertim
vbi dubietas oriret⁹ ex his ⁊ circa ea q̄ ius e
uāgelicū p̄t ad elucidatiōem deducere. et
quēadmodū architectonica p̄ncipat⁹ subal
ternate scie. ⁊ sic ex p̄ncipijs cōclūsiōes exa
minant⁹. p̄bant⁹ si recte sunt. **D**eniq⁹ cās
alias l̄nie doctoralis eē dicim⁹. q̄nt⁹ eūitēf
cōfusio in politico regimē. ⁊ ne insufficiēs
vel imerit⁹ ad hoc ip̄m se ingerat. **Q**uo po
stremo honor alit artes dicit **C**icero ⁊ oēs
accedūt ad studia p̄pter gl̄az. **P**ostulem⁹
tandē vt d̄ns p̄familias sup̄mus nos ita
solui ⁊ ad ip̄m deduci p̄cipiat iuxta figurā
asiuer pulli ei⁹ q̄ ad hierl̄m celestē ip̄o sedē
te ⁊ dirigēte pueniamus. **F**init.

Incipit tractatus
eiusdem de nobilitate.

Homo q̄dam nobilis/abijt in re
gionē lōginquam accipe sibi re
gnū. **Q**uis hō iste nobilis ni
si ihs x̄p̄s nobilissimi regis dauid
inclita p̄les. **D**e q̄ p̄ allegoriā **E**ccl̄s ait. be
ata terra cui⁹ rex nobilis ē. **E**t in laudez sa
piētie ait idē in p̄bolicis. **N**obilis i portis
vir ei⁹. cū sederit cū senatorib⁹ terre. **Q**ui p̄
terea de se loq̄bat samueli. **Q**ui me cōtem
nūt/erūt ignobiles. **D**icam⁹ igitur aliq̄
de nobilitate. sumētes occasiōē ex p̄re mi

litis egregij dñi Guilhelmi sanet. ⁊ nobilitate cōpositi. **N**obilitas p̄mo describit. scdo diuidit. tertio ignobilitas p̄adet. q̄rto corollariū quadruplex elicitur.

Nobilitas est eminētia q̄dā vel p̄n/
cipalitas. vel excellētia inter alias
res sui generis. h̄ns facultatē aliq̄s
in illas p̄sertim p̄p̄nq̄s influēdi. **N**obil⁹ id
circo dicit⁹ hic accipe regnū sibi siue regimē
aliq̄s alioꝝ. p̄pter influētiā p̄tatem. **N**o
bilitas sic descripta cōuenit cū lib̄tate. q̄ est
dignitas aliq̄ sup̄p̄ius nō alteri⁹ gr̄a. **D**e
terminatio p̄t p̄mo polit. multa p̄ exēpla.
qm̄ i omni genere d̄nat aliq̄s vñ q̄d in il
lo genere p̄mū est ⁊ nobilissimū. tā in aiat⁹
q̄s in aia carētib⁹. **D**ec descriptio p̄ sequē
tia p̄spicua magis est.

Nobilitas sic accepta generaliter re
p̄itur in maiori mūdo. et s̄l̄t i mio
ri multis modis. quēadmodū va
rie sunt hierarchie ⁊ p̄ncipatus. qm̄ nō est
nobilitas sine p̄ncipatu quodā. **N**obilitas
in p̄mis est sup̄eminēter nec extra i ip̄
sa trinitate br̄a. que ad sanū intellectū dicit⁹
tur sup̄celestis hierarchia. **E**st enī in p̄re fō
talis nobilitas seu dignitas vel autoritas
q̄ notificatur p̄ duas natiōes istas. **I**na
scibilitas et p̄ncipiū de nō principio. **S**is
militer in filio respectu sp̄ūsc̄i. nec dicitur
ignobilitas idcirco in sp̄ūsc̄o. **Q**uoꝝ de
claratio theologis remittatur. **N**obilitas
est i angelis s̄m triplicē hierarchiā que
celestis appellatur. p̄mā scdo tertā. **N**o
bilitas rursus ē i eisdē angelis i ista q̄libet
triplici hierarchia s̄m tres ordies cōtētos
in q̄libet. vt in p̄ma cherubin seraphin. et
throni. **N**obilitas ē in ecciastica hierar
chia q̄ subcelestis dicitur exēplata p̄ cele
stē. s̄m tres stat⁹ eccie. p̄mos medios ⁊ in
fimos. ad q̄s spectat secularē hierarchiam
in dicta reducere p̄ tres act⁹ hierarchicos.
q̄ sunt purgare illuminare ⁊ p̄ficere. **I**n q̄q̄
dem seculari policia/signabiles sunt tres
status p̄ t̄paliū regimē. suo mō. **I**n cui⁹ su
p̄mo statu vulgarior ⁊ v̄sitarior nobilitas
collocata p̄ncipatur. **N**obilitas cōseqn̄
ter ⁊ large sumpta. ponitur a philosophā
tib⁹ et theologis s̄m quattuor gradus cre
aturarū quarum aliq̄e habent esse solum
naturale. **A**lia esse et viuere. quedam esse ⁊
viuere et sentire. reliqua sicut homines/p̄
ticipant esse viuere et sentire. quibus etiā
am hominib⁹ superaddiditur intelligere.

Nobilitas primo triplici genere creatura
 rum considerat secundum preminetiam rerum natura /
 rum inter se secundum causalitatem et effectum. Sic no /
 bilitas est corpus celi quod est elementa. Sic autem et ge /
 me nobiliores sunt plumbum aut luto. Sic sol /
 luna venus iupiter plusquam saturnus aut mars /
 et mercurius in vitro precipitat. Nihil ei im /
 pedit quoniam eadem res sit nobilis et ignobilis re /
 spectu diuersorum per superiorum et inferiorum opo /
 rtionem. sicut in eadem celesti hierarchia et plumbum /
 alijs silicibus palam constat. **D**istinctio de no /
 bilitate perspicua est sicut in solis virtutibus ut in /
 arboribus et plantis. quoniam nobilior est quod est perfecti /
 or. presertim in attributione ad virtutes operati /
 uas perfectiones. vel ad se vel ad alias res actu /
 audas. **P**ostremo in animalibus brutis pisci /
 bus et auibus facile est nobilitatem et ignobilitatem /
 varijs respectibus intueri. Sic aquila nobili /
 or inter aues. sic cete vel Delphines inter /
 pisces. sic aries inter pecudes. sic leo inter fe /
 ras seu ferales animales. sic iter herpetes regu /
 lus quod tamen puersa est nobilitas. ubi quod nocentior /
 est. principalior reputatur. sicut in demonibus repo /
 nitur precipitat ubi nominis abusione deterior /
 et danatior nobilior inter eos dici potest /
 sed veraciter ignobilitas habenda est. **N**o /
 bilitas in homine tanquam in minori mundo /
 predicis omnibus modis post deum poterit (si /
 subtiliter respiciatur) repiri. quod admodum pre /
 cipat iuxta deductionem Gregorius: cum omni /
 creatura exponeretur illud predicare euang /
 gelium omni creature. Dicitur idcirco conti /
 nere omnia. et omnium finis. ad intellectum /
 in principi. **S**en. positum. Et ad illud. **O**ia sibi /
 cisti sub pedibus eius. Et ad psalmum. ij. phil. Et /
Moyse. Deut. iij. **N**obilitas hominis re /
 pit in superiorum mentis apice. quod creatura est ad /
 imaginem et similitudinem beatissime trinitatis. se /
 cundum tres potentias in vna essentia. memoriam /
 intelligentiam et voluntatem conformiter ad hierar /
 chias et ordines angelorum. **N**obilitas est /
 iterum in ratione secundum duplicem portionem superiorum et /
 inferiorum. tanquam virtus et malicia. **E**st p inde /
 respectu rationis inferioris nobilitas. dum comparatur /
 ad sensualitatem tantum inferiorum quam exteriorum. et hoc /
 non omnino dissimulatur ad hierarchiam ecclesiam et /
 ad temporalia secundum eminentiam principatum. et excellen /
 tiam predictarum virum ad inuicem. si coaptatio so /
 lenter sit. **N**obilitas in homine quod ad pres /
 entem herogenias corporis ut sunt membra princi /
 palia et officialia caput cor epar. et minus /
 principalia pedes manus intestina viscera. /
 comparatur aut iuxta triplicem spiritum. procedentem a

corde tanquam immediate et principale instrumētum aīe
 quorum vnum est naturalis. aliud est vitalis. aliud
 animalis. proportionabiliter ad illa quae dicta sunt
 de hominibus esse naturale solū. vel esse et viuere /
 re vel tria pariter esse viuere sentire. **N**o /
 bilitates alie considerantur circa hominem magis /
 ad eum et familiarem de nobilitate consi /
 derationem attendendo. **U**na est concernens bo /
 nalia et corporalia. nature scilicet et forme. **E**t /
 haec iterum tripliciter attenditur. **U**no modo ut ha /
 bentur haec bona a progenitoribus. auis. aranis. /
 et in sursum. **E**t haec est popularis acceptio quasi so /
 la de nobilitate. **S**ecundo modo putantur haec /
 bona nouiter per industriam propriam cum /
 auxilio vel sine quorundam amicorum. **S**uper /
 hoc iactare solent se diuites in mobilibus et /
 immobilibus supra ceteros conuicinos ma /
 gis prime vel remotos. **H**inc est illud **S**atyrici /
Et genus et mores regia pecunia donat. et /
 quod pecunie obediunt omnia. cum silibus diuitiarum. /
 preconijs. **T**ertio modo putatur aliquandi /
 gnitas vel precellentia super alios. et concessio /
 ne regis alicuius vel imperatoris. **S**ic enim /
 ad litteram nobilitatur aliqui prius plebei. /
Sic induci potest illud **H**ester. **H**oc ho /
 nore dignus est. quae res voluerit honora /
 re. **H**abet nobilitas haec civilis / suos gra /
 dus et nota. **E**st clara et clara indita gene /
 rosa spectabilis ingenua egregia insignis /
 illustris regia imperialis. **N**obilitas huma /
 na respiciens principaliter animam vel ho /
 minem ut homo est. magis attenditur a phis /
 iurta illud. **N**obilitas sola est. animus que /
 moribus ornat. **H**inc praeterea seruitur et igno /
 bilitas tradit scriptura de cam filio noe pro /
 pter peccatum introducta. **H**abet enim nobili /
 tas gradus secundum ampliorum vel minorum pre /
 ferentiam in virtutibus. in sapientia et moribus /
Quo in loco fas est insequi distinctionem the /
 ologicam incipientium proficientem et pre /
 ceterorum. quam **A**risto. non solum. sub alijs licet ter /
 minis ponens inter homines quosdam con /
 tinentes velut incipientes. alios temperatos /
 tanquam proficientes. tertios heroicis tanquam pro /
 fectos aut diuinales. **D**e quorum numero be /
 ccor erat. qui videbatur non hominis mortalis /
 esse filius sed dei **F**uit tunc **C**icero et salu /
 stius concertatio super hac nobilitate quam cyce /
 ro dicebat se fortibus et meritis adquisisse. /
Arat ei arpinas ignobilis vel obscurus sed lu /
 me tantum predecessorum quam posteritati suae salusti /
 us ut opponit sed fecit tenebras dedecoris. ni /
 gerrietas poribus suis sequentibus. **S**unt itaque

De nobilitate

apud salustium de bello ingurino mordacissime et acerbissime declamationes marci/haud nobilis pentele/cōtra et aduersus nobilitatem. que voluunt circa nunc dictam cardinem criminationis priorum in nobilibus facinororum flagitiorum dedecorumque morum. Quid prodest illi quem mores sordidat/generationis clara: Aut quid nocet illi generatio vilis: que mores adornant? Prodest enim Arest. ad politicam felicitatis quoddam decus. quod non omnino felix est (sunt enim) qui specie turpissimus est. ignobilis et sine prole. Nobilitas vero potest sicut theologos magis euehi. ut sit vna. perfectissimorum hic/ sicut tres theologicas virtutes militantium. Altera in celesti felicitate perpetuo regnantium. Sicut enim deus legit fecisse christianos generis electum et regale sacerdotium. Reges in super et regnum tanquam nobilissime regnantes. super omnia presertim in plenissimo proprii corporis domino. de quo Seneca. impare sibi maximus impius est. Et Oratius latius regnes/fragile domando spiritum. quod si libiam remotis gradibus iungas et vterque peius seruiet vni. Consonat Claudianus. Tunc omnia iure tenebis cum poteris rex esse tui. Denique Salomon. Melior est sapiens viro forti et qui dominatur animo suo et pugnatore viribus. Quos omnes christi super auctoritas. Qui facit peccatum/seruus est peccati. et ita seruus vilissimere. imo nihili. cum nihil fiant homines cum peccant. Illud inquam nihil de quo Iohannes. Sine ipso factum est nihil glo. i. peccatum. Quid autem magis alienum ab omni nobilitate. quod propter aduersum sororis sue libertati/que ignobilissimum seruitutis ille iugum. quod esse macipium tamen impurum abominandum detestabile. Postremo deducere combinaciones et copaciones omnium que nueruimus nobilitatum/studiose meditationi relinquatur. et occasione dedisse suffecerit. ad agnoscendum precipue spes sex nobilitatum in hominibusque magis in communi traduntur intellectu. que sunt naturalis pentalis honestalis virtualis herocalis supernaturalis. Quarum singularum talis est descriptio. Nobilitas naturalis est eminentia quodam notabilis homini pueniens ex perspicaci iudicio rationis. Hec autem per se non est moraliter vel meritoze laudabilis. nec ex electione liberi arbitrii de laudabilis hec. Et postmodum quod teste pho. ii. phicoz. De modo dicitur est per nihil reputat. Tales enim de iure nobiles sunt. sicut de facto sepe fuerunt. Nobilitas pentalis est preminencia quodam notabilis

homini pueniens ex laude conditionis pentalis. non quidem ex primis pentibus quod communi est ad omnes. Hec sicut non est per se moraliter laudabilis. quod ex extrinseco venit. nec ex electione que vis probabilis est (ut ait Arest) de bonis bonos nasci. Hec appropria apud nos velut authoritomatice/militatis in armis statui. Nobilitas honestalis est eminentia quedam notabilis homini pueniens ex beneplacito honestatis ipsi vel honestantium. vel per filiale ad optiorem a principe vel per promotionem ad dignitatem aliquam ut fit nouiter multis modis. Hec sicut non est de se moraliter laudabilis quod venit ab extrinseco. nec ex electione propria ut sic. Hec confert ut homo sit caput et principium generis subsequens. sicut de generes sunt sui generis cauda vel terminus. Hec potest dici personalis vel aduenticia. quoniam aduenit persone iam constitute et extendit ad eminentiam vnam notabilem tamen ecclesiasticam que temporalis vel civilis/magis que nobilitas pentalis. Nobilitas virtualis est eminentia quodam notabilis homini pueniens ex assuefactione vel habitudine virtutum moralium. Hec quod venit ab intrinseco et electione/de se laudabilis est. Nobilitas supernaturalis est eminentia quodam notabilis homini pueniens ex charitate que super naturalis gratia est. per quam homo fit per adoptionem filius dei. fit anima sponsa christi. fit templum spiritus sancti. sine qua nobilitates ceterae nihil sunt. nihil proficiunt. Obsunt potius aliquando. quod quod altum est hominibus. abominatio est apud deum. Remanet quoque homo filius et vas contumelie apud interitum eternum et id deterioris conditionis sunt brutis. Propterea nulla nobilitas eligibilior est. nulla dignior. que esse christianum re et nomine. Et ita preclarissimus in rege franco rum titulus est quod christianissimus noietur. Absque ter post datam nobilitatis descriptionem generale/quod particularibus potest adoptari. paucis dinarum spiritualium modificationibus appositis. ut tacitum enumeratas in super de nobilitate distinctiones tam in maiori mundo quam macrocosmum que in minori quam microcosmum appellat. Superest de tertio dicere breuiter de eligibilitate que per sui descriptionem contrarij/satis eminet. Respitur quoque precipue in pueris moribus iuxta gradus multiplices vicioz. Primum eligibilitatis gradus est in demonibus et damnatis. Alter in bestialibus/ex corruptione vicioza rationis sub animalibus brutis. sicut eleuat super hominem virtus heroica.

Tertius grad⁹ est in inpatiis q̄ videli-
cet ex habitu et electōe cum certa malicia
peccant gloriātes cū male fecerit. **Q**uar-
ti sunt incontinentes qui renitētes passiōi-
bus sed non firmo corde vel animo tādē
ab eis victi succūbūt. **E**x pte vō corpis
bonozūq; fortuitozū ignobilitas confur-
git tripliciter. **A**ut ex carētia clare ppaga-
tōnis aut ex defectu pprie industrie et ami-
corū p̄motionis. **A**ut qz nō placet prin-
cipibus eos honorare ditare vel nobilita-
re. **T**ales dicūtur agrestes v̄l serui natura-
les v̄l barbari vel bissani v̄l obscuro v̄l ru-
stici. **D**eterminat at̄ p̄s p̄rio politice illos
hoēs esse naturalr̄ seruos et ignobiles q̄
deficiūt in rōe. et corpore robur h̄nt quez
admodū nobilitas consistit in clara et illu-
minata rōe. licet corpus sit debile. **D**e q̄
dicif̄ cōsilio pollet cui v̄i natura negauit

Colligā⁹ p pte q̄rta q̄druplex ex p̄-
missis corollariū. p̄mū q̄ pulcritu-
do toti⁹ vniuersitatis consistit in
conseruatiōe nobilitatis. **I**ta q̄ illud pul-
crum est quod custodit ordinez seruat qz
naturam. **S**icut econtra turpis est ps q̄
suo non congruit vniuerso. **Q**uid autez
videre poterit ordinatus qz maioris hu-
ius mūdi speciem p̄ concatenatōes duas
auream spūalium causarū et argentēā cor-
poraliū secundū nobilitatē influēdi a su-
pioribus ad infima p̄ media. **C**orollariū
secūdū. **H**ab̄ sanitas sal⁹ libertas cuius
liber politie residet in conseruatiōe et ho-
noratiōe nobilitatis. **E**contra nihil ma-
gis aduersum paci nihil amplius causati-
uum scismatis et discidiū qz nobilitatis vi-
lipensio dum iuxta verbumz p̄phete tumul-
tuat̄ ignobilis contra nobilez dumqz no-
biles abiiciūt prauis moribus et cōsilijs
ppriam nobilitatem quam sicut nec liber-
tatem nemo bonus nisi cum vita perdit.
Corollariū terciū libertas salus et sani-
tas microcosmi reponitur et saluat̄ in trā-
quilitate nobilitatis sue dū mens sup̄ma
principatur rōi et ratio sensualitati et sen-
sualitatis ptes nobiliores suas absq; im-
pedimento virtutes exercent sint ip̄e na-
turales sint vitales sint aiāles. **H**abet enī
cōditio nobilitatis hoc pprium vt se nita-
tur diffundere et cōicare et se q̄dāmodo da-
re. **E**x aduerso aut̄ et rusticitas que dicif̄
non a rure sed a ruditate satagit rapere et
ad se esse. **P**ropterea recte paul⁹ inducit eē

beatius et ita nobilius dare qz accipe. **E**t
p̄inde dānatus et sic ignobili⁹. diripere e-
qz p̄dere. **C**orollariū quartū. **N**ulla res
p̄r ita degenerare quin nobilitatē aliquā
retineat. sicut et entitatē. **E**t ita nobilitas
est in demonibz et dānatis. qui tamē ideo
dicūtur pprie deteriores et dei cōtemptuz
blasphemus sicut p̄portionabiliter ap̄d via-
tores blasphemus/homicidas/raptores
dici deniq; et sue legis contēptores et ea p̄-
pter ignobiles intellige sed nō est in oib⁹
manifestuz. **P**ropterea nobilitas v̄n̄ vel
altera colit̄ et honorat̄/quousq; hō ille q̄
dā nobilis/qui in celi longinquā abijt re-
gionē accipe regnū patris. reuertet̄ ad iu-
diciū/manifestaturus abscondita cordium.
dū alligabit reges p̄uaricātes in cōpedibz
et nobiles degeneres/i manicis fereis v̄bi
sempitern⁹ horror inhabitabit. **N**obiles
vero meritis et gratia p̄ditos/vocabit̄ di-
cens Venite benedicti patris mei. p̄cipi-
te regnū qd̄ vobis patū est ab origine mū-
di. **P**lena p̄orsus eterna iocūdistimāqz
talis erit nobilitas. **F**init.

Sequitur tractat⁹
eiusdē de consideratōib⁹ quas debet habe-
re princeps.

Claro eruditori et confessori/se-
renissimi principis/dñi karoli
septimi/gratia dei/francoz re-
gis Joh. de Berson salutē. et ad
p̄fulgidū sapiētie culmē/plem regis in-
clitā p̄uehere. **S**i laudabilis et merito-
ria est pueri cuiuslibet eruditio ad religio-
nē et virtutes (cu³ stulticia colligata sit in
corde eius sensusq; et cogitatio p̄na sint
in malū) quis nō videat qz laudabilioris
sup̄ra modū meriti sit/hoc agere i filio re-
gis. q̄ regnaturus et gubernaculū seu cla-
uū classis totius reipublice/moderatur⁹
expectat. **A**ge itaq; qd̄ agis vir orname-
tū nō deerit petitiōibz tuis mea q̄ ad pot̄erit
sedulitas. **A**n opusculū triū diez suscipe
(quale tu puto q̄sisti) p̄lectens in se cōsi-
deratōes seu meditatiōes aliq; ex p̄sona
principis noiati. **Q**uē tecū bene valere de-
sidero/qm̄ in salute ei⁹ nostra reponitur.
Vale ergo. et circūsonantes p̄cellose curie
fluct⁹/tu ex sublimi rōis arce vel specula/
tanq; ex alta rupe/ipturbat⁹ circūspice

ExPLICIT prologus.

RR